

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 11.

Brasiovu 1. Iuniu 1874.

Anulu VII.

Sumariu: Comerciulu si codicele comerciale. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Urmare.) — Vechiulu Apulum si ruinele lui. — Procesu verbale. — Bibliografi'a.

Comerciulu si codicele comerciale.

„In tierile locuite de daco-romani comerciulu si mai totu ce se dice specula, se afla in manile evreiloru, nemtiloru, armeniloru, greciloru, inca si ale bulgariloru. Strainii ne-au coplesitu, ne-au inpresuratu dein tôte partile, ne saracescu, ne subjugá, ne stingu, ne omóra pe terrenulu economiei nationale. Strainii facu la noi capitaluri, cu acelea succesive ne cumpara casele si mosiile nóstre, ne cumpara tiér'a, éra noi vomu deveni proletarii loru.“

Curatu asia este si asia va fi precumu lamentati dvóstra, domni mari patrioti si mai mari nationalisti — dein gura. Dara consecentiele comerciului portatu de straini au fostu aceleasi, mai sunt si pâna in dio'a de astadi la tôte popórale surde si órbe, facia cu evenimentele care se desfasiura impregiuru de ele. Cautati de exemplu la germani. Ei dein natur'a loru, dupa geniu si temperamentu, dupa traditiunile si educatiunea loru, inca n'au fostu apti pentru comerciulu si profesiuni, adeca pentru totu ce latinii numea in despretiu *Ars sordida*, profesiune, arte urita, gretiósá, necurata, si ei numea asia, totu ce nu se reducea la agricultura, totu ce nu era ostasiu, legistu, functionariu, avocat. Care au fostu urmarile? S'au stracuratu jidovii, successorii fenicianiloru si ai cartageneniloru in comerciulu, cu sutele de mii in Germani'a, si in duoe trei sute de ani au storsu tiér'a pâna la meduva. Sub cuventu cá jidovii nu sunt crestini, cá-ci n'au adoptatu testamentulu nou, le pusera mii de pedeci; comerciulu inse totu a remasu in manile loru, pentru cá acumu necessitatea lui ajunsese cá se fia fôrte simtita la unele classi ale poporului, éra mai virtosu in cercurile aristocratice si la curtile domnitoriloru. Alti comercianti mai nu era; jidovii cunoscea orientele si occidentele, jidovii aducea margaritariu, margeanu, diamante, sialuri si metassarii, profumuri si rumenele pentru femeile europene. Jidovii vendea acestea si alte mii de articlii fôrte scumpu; aristocratii spoliá pe celelalte classi ale poporului, penrucá se póta plati jidoviloru, nu dein vreunu sentimentu de obligatiune morale, de dreptate, si mai pucinu de onóre, ci dein interessu, pentru cá jidovii se aiba cu ce plati alta marfa la alti comercianti si corabieri, in

alte tieri. In fine cup'a se reversá; poporulu irritatu si fanatisatu mai alesu prin calugari, se scolá in mai multe parti ale Germaniei in contra jidoviloru, penrucá se'i exterminé de pe faci'a pamentului. Chroniclele Germaniei sunt pline de crudimile cele mai selbatece commisse asupra jidoviloru. Cetati si oppide, séu parti intregi, suburbie, strate locuite de jidovi fusera date flacariloru; barbati, femei si prunci cu sutele fusera aruncate in focu. Acésta furia a poporului a pruruptu mai de multe ori in Germani'a, éra anume in sec. alu 15-lea si alu 16-lea au ajunsu la culme. Sute de mii de jidovi au emigratu mai alesu in Poloni'a. (De aici vene, cá jidovii dein Poloni'a si Russi'a vorbescu acelu jargonu nemtiescu jidovitu.)

Dara ce au folositu nemtiloru acelea selbatacii? Le-au folositu atáta, cátu si spaniloru crudimile loru commisse in contra jidoviloru si mohamedaniloru, cátu si moldavo-romaniloru desele revolte dein Bucuresci si Iassi, prin care au gonitu in trecutu de mai multe ori pe negutiatorii greci dein tiéra, apoi au mai pusu si pe archierei cá se citésca anathem'a cea mare asupra loru. Nimicu nu le-au folositu. Grecii, cá si jidovii, sunt negutiatori nascuti si crescuti, nu de eri alaltaeri, ci de mii de ani, dein generatiuni in generatiuni, dein seculi in seculi, incependu multu inainte de Homeru si pâna in dilele nóstre. Situatiunea loru geographica, insulana, maritima, pamentulu celu parte mare muntosu si sterpu alu Greciei proprie, in fine spiritulu loru celu desteptu, ajutatu de conscientia pucinu scrupulósá, ii face se fia aceea ce sunt.

Armenii, cu natur'a loru cea applecata la certe, la nenumerate belluri civili, prin care s'au sfasiátu intre sene si au datu veciniloru ocaziune bene venita de a se amesteca in afacerile loru, isi perdura patri'a, isi sfarmara statulu in bucati, se si mai desbinara in trei séu patru confessiuni religiósé; asia la familiile cele mai de frunte si mai de a duo'a mana le remase numai alegerea, cá se ia lumea in capu, se cutriere marile si tierile, se se asiedie care unde au potitu. Omeni fôrte activi, si éراسi cá facuti pentru comerciulu, se sciú folosi de tôte conjuncturele. Pecatu numai, cá cei amestecati p'intre unguri, maimutiescu prea multu pe aristocratia loru cea fantasiósá,

de unde urmédia, cà pre catu se inaltia de curendu si susu, asia si recadu iute si afundu. Destulu inse, cà armenii inca sunt negutiatori, éra romanii nu sunt.

Asia dara daco-romanii inpresurati si luati de gùtu prin nemti (sási), evrei, armeni si greci, se piéra? Ba, dómne feresce, nici decumu, ci numai se apuce càtu se póte de iute pe calea ce au apucatu nemtii, dupace au vediutu, cà nu le folosescu nimicu revoltele, nici macelaturele cele de tigrii, commisse asupra jidoviloru. Acea cale este fórte cunoscuta. Nemtii, cá si inainte de ei italianii, anglii, francii, helvetianii, holandii si belgiani, au rupt'o cu superstitiunea sociale, s'au apucatu ei insii de comerciu, àu introdusu in elu honestatea, si éca, au scàpatu mai de toti jidovii. Romanii se'si dea pe toti pruncii la scóla, cá se invetie carte mai multa decâtu sciú jidovii, éra mai alesu se invetie fórte bene geografia, histori'a naturale, aritmetica, scurtu scientie positive. Se nu'si tiena nasulu susu de càtra comerciu, si se nu le mai fia rusine de „Arte sordida.“ Se ne impartimu tenerimea între diverse vocatiuni ale vietiei sociale. Lips'a de scóle reali si comerciali se nu ne genedie intru nimicu. Baiati dein a trei'a séu a patr'a classe gimnasiale se potu alege comercianti fórte buni. Numai se le scótemu dein capatiena fantasi'a, cà se face comerciantu, fabricantu, chiaru profesionistu, ar fi ceva mai umilitoriu, decâtu a se face popa, professoriu, oficiariu in armata, functionariu de statu, advocatu, medicu, ingenieru etc. Umilitoriu este numai, a fi comerciantu séu prostu, ignorantu, lipsitu nu numai de scóla theoretica, ci si de cea practica, a vietiei, séu insielatoriu miserabile, charlatanu de siepte tieri; dara prosti si charlatani aflamu in tóte classile societatiei omenesci, inca si între cei carii au petrecutu càte 5—6 ani pe la universitati. Este ridiculu unu negutiatoriu séu profesionistu, care abia scie se'si subscria numele la corespondentiele compuse de alfulu, dara fiendu-cà are bani, te amerintia cà te omóra si te platesce cu auru; si este demnu de compatimitu acelu negutiatoriu, care bunaóra cá si armenii unguresci, cu prea modestele loru cunoscientie castigate dein trei patru classi, unde nu mi'ti iau unu aeru de ministru, de mare politicu si barbatu de statu, de ómeni carii au se intórca lumea cu degetulu. Dein contra, afla-te in apropierea unui comerciantu séu fabricantu, care pàna in etatea sa de 18 ani a invetiatu la scóle cu celu mai bunu successu, dupa aceea l'a datu tata-seu in vreo casa solida, sub conducerea unui principalu severu si seriosu, pe 4—5 ani, inse fóra a'i da bani pe mana, fóra a'lu pune pe dragutiulu tatei la parte, indata ce a esitu dein gaóce, — stài dicu de vorba cu comerciantu cá acela, si credu càti va insuffla respectu. Dein acésta classe de comercianti essu apoi ómeni in adeveru independenti, si cu mentea, si cu pung'a; pe asemenea barbati ii poti pune ori-unde, cà si voru implini loculu cu onóre. Unu comerciantu séu fabricantu trecutu prin scóle, amblatu in lume, bogatu

in experintia pe diverse terenuri, va vorbi séu inca vota cu totulu altumentrea in adunari legislative, municipali etc., decâtu altulu ori-care; se va mesura cu aristocratulu celu mai inganfatu, pentru-cà nu depende intru nimicu dela grati'a lui, va cauta in faci'a ministrului celui mai nervosu, cu sange rece si fora a'i pasa intru nimicu de furiile excelentiei sale.

Romanii dein Romani'a propriu disa, au inceputu se pricepa si se propage cu totu adensulu adeveruri de natur'a acestora; ei inse sunt mai destepti decâtu suntemu noi acesti batuciti la creri prin nevoiesiele systheme sub care amu gemutu, si altumentrea, mai tardii la mente, aici între acesti munti, inchisi in societatea unoru popóra dotate cu creri si mai grosi decâtu sunt ai nostrii. Dein tóte, duoe casuri sunt caracteristice pentru nullitatea nóstrã pe terrenulu economiei nationale, éra acelea sunt: subminarea dein respoteri pe cali clandestime, in cursu de 16 ani, a fabriciei de papiru dela Zernesci, uniculu stabilimentu industriale mai mare, fundatu de romani; mai tardfu combatarea cea mai inversiunata a institutului Albin'a dein Sibíu, nu atátu de càtre straini, càtu mai virtosu de càtra unui romani. Portarea unoru ómeni in acestea duoe casuri a fostu atàta de miserabile, in càtu ea nu se póte caracterisá mai bene, decâtu numai cu interesantele proverbiu dein Romani'a: „Se ardia mór'a, numai se ardia si clotianii, si siorecii la unu locu.“ Pare cà romaniloru le-ar fi rusine cá se aiba fabrice si institute de bani. Intr'aceea fia destulu cu atàta la miserile nóstre presente. Se vedemu ce ne astépta mai departe pe terrenulu economiei nationale.

In Romani'a s'a introdusu dein dilele lui Alexandru Ioanu I. Codicele comerciale alu Franciei, care este unulu dein cele mai bune. In Cislaitani'a se adoptà dela 1863 incóce noulu codice comerciale alu Germaniei, carele éra si este prea bunu. Ugari'a nu are nici codice comerciale, si de unde se aiba, candu ii lipsesce chiaru codicele civile si celu penale, adeverata stare asiatica, precumu o au caracterisatu si mai de aprópe càtiva membrii ai dietei.

Ei, bene, éca unu proiectu de codice comerciale ungurescu de inaintea nóstra, elaboratu de professorulu dr. Stefanu Apáthi cu ajutoriulu celoru mai buni codici europeni, alu Franciei, Germaniei, Hollandei, Helvetiei. Acestu codice nou promitte a fi prea bunu; a fostu datu in opiniunea camereloru comerciali, si de càteva luni ilu are in revisiunea sa una commissiune compusa dein barbati competenti in Peste. Codicele va fi adoptatu si se va potea dice, cà celu pucinu atàta lucru bunu a esitu si dela diet'a Ungariei, care pàna acilea fu fórte nenorocita in parte mare a codificatiuniloru sale.

Cá de specimine vomu reproduce si noi aici càtiva §§-i anume dein partea II. a numitului proiectu, pentrucà acésta promitte a fi cea mai interesanta.

Codicele comerciale.

PARTEA II.

Tit. I.

Societatile comerciale in generalu.

§ 91. Societatile comerciale se compun: 1) cá societati cu nume collectivu (közkereseti); 2) cá societati de comandita (be téti); 3) cá societati anonime (részvénýtársaságok, Actiengesellschaften). Inainte de infientiarea codicei comerciale noue dein Germani'a, era alte trei numiri: Offene, — stille — Actiengesellschaften (nyilvános, — nevezettes — részvénýtársaságok). Francii dicea si atunci la 'offene = collectiv, — la stille = comandit. Mai sunt si societati speciale, formate pentru câte una séu mai multe operatiuni anumite. Acestea dependu mai multu dela involirea contractantiloru, cá dela lege.

§ 93. Pentru cá societatile comerciale se existe de dreptu (jogi lètezés, rechtlich, de jure), nu se mai cere auctorisatiunea dein partea statului.

§ 96. Obligatiunea de inregistrare si publicare la tribunalu, cu: Numele tuturor membriloru; titlu séu firm'a; reprezentantiu ei; capitalulu; epoc'a in care se incepe activitatea societatiei, resiedenti'a.

§ 97. Ori ce scambii de natur'a celoru enumerate in § 96 trebuie se se arate la tribunalulu comerciale, sub pedépsa.

§ 100. Contractulu societatiei.

§ 101. Ori capitaluri, ori alte obiecte care se transpunu societatiei, trecu in proprietatea societatiei, fia acelea de ori-ce natura aru fi, asiá dara si pamentu, si apa, care inse trebuie se se respice curatu in contractu.

§ 102. Partile de capitalu, pe care au se le dea asociatii la fondu, se se defiga prin contractu.

§ 103. Societatea e responsabile pentru spesele facute de unu asociatu in interessulu ei; éra déca 'i va fi anticipatu si capitalu, e in dreptu a'si lua 6%.

§ 104. Toti membrii sunt obligati a lucra in interessulu societatiei. Ori-ce membru e responsabile pentru daunele cauzate societatiei prin culp'a sa.

§ 105. Ori-care membru n'a numeratu partea sa de capitalu la cass'a societatiei in terminulu pusu, ori cá au atacatu banii societatiei, are se platésca 6% interesse si se traga celelalte consecentie preve-diute in legi.

§ 106. Nu e permisu nici unui membru a se face membru altei societati de aceea si natura.

§ 107. In casuri de acelea, societatea e in dreptu a cere desdaunare.

§ 108. Nici unu membru alu societatiei nu are dreptu a primí vreunu altu membru nou in societate, fóra consimtiementulu ei. Déca vreunulu si-ar trece dreptulu seu asupra altui membru strainu, acesta nu castiga nici unu dreptu in societate, si intre altele, nu póte pretende cá se cercetedie cartile (catastifele) ei.

§ 109. Déca societatea 'si va fi alésu membrii pe carii ii auctorisase cu portarea trebiloru ei, atunci

ceilalti sunt opriti dela conducere, si protestele loru nu le-aru folosi nimicu.

§ 111. Firmatorii se alegu pe durat'a societatiei.

§ 113. Dela firmatori se ceru concluse unanime. In lipsa de unanimitate, afacerea cade.

§ 114. Procura — revocabile.

§ 115. Drepturile membriloru, de a visita ori si candu afacerile, protocoálele, si a trage bilantiu.

§ 116. Inventariu si bilantiu, pe fiacare anu.

§ 117. Nici unu membru nu póte se'si scóta partea sa de capitalu, fóra consimtiementulu celoru-lalti; isi póte inse scóte castigulu.

§ 119. Membrii societatiei sunt responsabili cu tóta averea loru pentru oblegamentile ei, in modu solidariu. Ori-ce involire oppusa acestei decisiuni a legeri este nulla.

§ 120. Celu ce intra mai tardfu in societate, este responsabile pentru tóte oblegamentile, la care era supusa societatea nainte de intrarea lui in trens'a.

§ Fiacare firmatoriu alesu se considera cá auctorisatu la ori-ce operatiuni si actiuni juridice, si a-nume la vendierea séu incarcarea cu datorii a averiloru mobili. Operatiunile inchiaiete de firmatori, obliga pe societate.

§ 124. La tribunale, póte representa ori-care firmatoriu pe societate.

§ 126. Creditorii privati ai membriloru societatiei nu potu forma pretensiune la acea parte de avere a loru, pe care au apucatu a o da la fondu societatiei, fia aceea de ori-ce natura; nici chiaru la drepturile de membru n'au pretensiune. Numai dividendele annuali ale membriloru potu fi obiectu de pretensiune pentru creditorii loru particulari.

§ 127. Valórea decisiunei §-lui 126 se intende si asupra aceloru creditorii particulari ai membriloru, carii 'si voru fi castigatu dreptu oppemnoratitiu séu hipotecariu pe averea vreunui membru, cá-ci acestu dreptu se intende numai la dividende. Este cu totulu altu-ceva, déca unu creditoriu a castigatu dreptulu seu inainte de a intra debitoriulu in cutare consortiu.

§ 128. Pe tempulu duratei unei societati séu consortiu, debitorii acestuia n'au dreptulu a esí in faci'a consortiului cu pretensiuni particulare, pe care le-aru fi avendu cátra vreunu membru.

Creditorii particulari ai membriloru nici in casu de fallimentu nu potu pretende dein averea societatei desdaunare. Éra creditorii consortiului in casu de fallimentu potu pretende dein averea particularia a membriloru desdaunare numai pe atáta, pe cátu nu se ajunge dein averea consortiului.

§ 130. Casurile in care societatea séu consortiulu ori compani'a se disolve: 1 prin concursu; 2 prin mórtea vreunui membru; 3) prin fallimentulu unuia din membrii, séu prin caderea lui sub curatella; 4) prin invoire libera; 5) prin expirarea tempului defiptu, déca membrii nu continua pe tacute; 6) déca s'a implinitu conditiunea, pe langa care se constituise

societatea; 7) deca vreunu membru esse din societatea ce se constituise pe tempu nedeterminatu.

§ 131. Renunciarea trebuie se se faça celu pucinu cu 1/2 anu inainte.

§ 132. Casurile in care tribunalulu pôte desfiientia consortiulu. Acelea sunt cinci: neajungerea scopului; insielaturi, si neimplinirea oblegamintiloru din partea vreunui membru; abusuri, morbu indelungatu.

§ 133. Creditoriulu privatu alu unui membru alu consortiului pôte cere dissolutiunea lui, deca nu se pôte desdauna altumentrea din averea debitoriului; se o cêra inse celu mai pucinu cu 1/2 anu inainte de implinirea anului.

§ 135. Tribunalulu pôte se scôtia pe unu membru din consortiu pentru cause grele.

§ 136. Dissolverea séu si esirea unuia séu altuia din consortiu trebuie se se arate la tribunalu.

§ 137. Drepturile membriloru carii essu din consortiu.

§ 138. Membru care esse, numai in bani 'si pôte pretende partea sa.

§ 139. Societatea pôte excontenta pe creditorii particulari ai membriloru sei, fôra cá se se disolve.

§ 140. Dissolvarea presupune bilantiu si inventariu.

§ 141—151. Despre modalitatea liquidatiuniloru.

§ 152. Prescriptiunea séu paragrafia = Verjährung, pretensiuniloru care se potu ridica in contra membriloru singuratici pentru datorii care nu se potu implini din averea societatiei, se intende pe cinci ani computati din diu'a in care se va fi inregistratu la tribunalu dissolverea societatiei, séu scôtirea membrului din societate.

§ 170. Ori-ce membru este obligatu la societate cu sum'a cãta a promissu cã va numera.

Societati anonime, care se dicu si societati de actionari.

(La société anonyme. Actiengesellschaft. Részvénytársulat).

§ 180. Societatea e constituita deca: 1 ii este ascuratu capitalulu; 2 statutele; 3 publicatiunea.

§ 181. Provocarea la subscriptiuni: scopulu, capitalulu, numerulu actiuniloru; loculu, tempulu, modalitatea subscriptiuniloru; numele, locuinti'a, starea sociale a fundatoriloru.

§ 182. Subscriptorii numera cãte 10% inainte de inregistrare. Dein acelu momentu, elu este actionariu.

§ 184. Subscriptoriulu sunt responsabili pentru 40% pe 2 ani inainte inca si in acelu casu, candu in acestu restempu si-ar fi vendutu actiunile.

§ 185. Fundatorii sunt obligati cãtra succesorii acestora in dreptu, pentru cãtu au platitu acestia la cass'a societatiei, cu tóta averea loru, pâna in diu'a in care societatea de actiuni se aduna, se constitue si se declara pe sene de proprietaria a întreprinderi, candu apoi fundatorii cá atari, se declara totu prin

adunarea generale de absoluti de sub acea responsabilitate.

§ 186. Dupace s'au subscrisu tôte actiunile, fundatorii sunt obligati a conchiama pe subscriptori la adunarea generale. Problemele primei adunari generale sunt: 1. Pe temeiu cã necessariulu capitalu este ascuratu, societatea se declara de constituita; 2. Se stabilescu si adópta statutele; 3. Se alege consiliulu administrativu si directiunea; 4. Se decide asupra responsabilitatei fundatoriloru, respective se deslêga de respundere.

(Va urma.)

Colectiune de diplome

dain diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe ramáni (valachi).

(Urmare.)

1531. Suppl. C. D. T. VI. p. 183.

Stefanu de Verböcz, cunoscutulu legistu si fostu jude supremu in Ungari'a, confirma unu documentu de Urbariu pentru locuitorii sasi ai oppidulu Têc'a, carii cadiusera si ei in iobagia, precumu au mai cadiutu si alte comune sasesci. Domnu alu acelei comune fusese unu oligarchu, anume Michailu de Zob, pe care'lu vedemu citatu si in decretulu lui Vladislau, prin care se confirmase codicele lui Verböcz; acumu inse Têc'a cadiuse in proprietatea acestuia.

Datum in Domo nostra Erked feria 6. prox. p. fest. resur. Domini. Stephani de Verböcz, qua proprietarii Oppidi Theke confirmationales literarum, quas Michael de Zob jobbacionibus oppidi tunc sui Theke super eorum praestationibus (Urbario) concesserat.

Innuit Eder in Felmer p. 245. ex autographo.

1531. Suppl. C. D. T. VI. p. 183.

Dein acestu documentu se vede, cã in fine sasi dein Brasiovu s'au desbinatu si asta-data de cãtra ceilalti connationali si anume de cãtra sibieni, prin urmare s'au ruptu si de cãtra Ferdinandu, si au proclamatu de rege pe Ioanu Zapolya. Acesta in recunoscentia rapesco comun'a Tientiarii dela Stefanu Mailatu si dela unulu Ioanu Mauritiu, carii o possedea pâna atunci, si o dà cetatiei Brasiovu.

Joannis I. collationales Brassoviensibus possessionem Szunyogszeg, quam Stephanus Maylad de eadem Szunyogszeg et Joannes Moricz, „qui factioni germaniae adhaesissent“ possidebat, donantis.

Habentur per extensum in Joannis Albrich „Palladio Coronensi“ sub Nr. 1. p. 134.

1532. Suppl. C. D. T. VI. p. 187.

Regele Ioanu Zapolya aflanduse la Deva, decide in favorea comunei libere Romosu dein scaunulu Orasteiei in contra unor aristocrati cu connumele Boitoru dela Jalmariu dein comitatulu Hunedórei, carii incercasera se incalce pe acea comuna si se o iobagêscu. Advocatii romosieniloru au fostu Davidu Kôszeg si Mateiu Romanulu, carele pe atunci era jude regescu (prefectu).

Devae Joannis I. Regis Sententiales in causa

Romoszensium contra nobiles de Boythor Possessores Gyaluarienses emanatae, e quibus evenit, causam Romoszensium tunc procurasse Davidem Kewszegy Juratum Civem Oppidi Zázváros, et Mathaeum Olah Judicem Regium Zázvárosiensem; in eisdem Literis continentur etiam literae Stephani de Bathor Judicis Curiae Mathiae I. et Vajvodae Transilvani, e quibus evenit 1497. Josam Som Comitem Temesiensem eadem in causa Thordae sententiam tulisse.*)

1532. Suppl. C. D. T. VI. p. 195.

Ioanu Zapolya lipsindu oppidele Vintiulu-de diosu si Borbereculu in comit. Albei de libertatile loru, le donà unui anume Nicolae Cozaru dela Zudu, spre multiamita, cà acesta 'i jocase pe mana coron'a Ungariei.

Sabbato prox. a. dom. Oculi Joannis I. donationales, vi quarum Nicolao Kozar***) de Zud Castellano superioris Castri Visegrad, ejusque haeredibus totalia Oppida Regalia Alvincz et Borberék cum castris et fortalitiis, et appertinentibus villis jure perpetuo confert.

Exstant in Archivo Fisci Regii Transilvanici fasc. 12. Comitatus albae Lit. A.

1535, App. D. Tr. T. VI,

Citarea pe scurtu a diplomei de donatiune, prin care imperatulu si regele Ferdinandu donase lui Petru Raresiu Domnului Moldovei, patru cetati dein Transilvani'a, si anume Ciceulu, dela care au siepte comune acelasu nume in comitatulu Solnocu interiore, Cetatea-de-balta in comitatulu omonimu camu in centrulu Transilvaniei, apoi Ungurasiu séu Idoleni si Bistriti'a. De altu-mentrea Petru Raresiu avuse acelea cetati mai de inainte.

Novae Donationales Ferdinandi I. pro Petro Vajvoda Moldaviae super Csicsó, Küküllővár, Bálványos et Bistricio.

Vide Katona XX. p. 941. et 1289.

Statutorio Relatoriae

quod Stephanus Maylad in Dominium Terrae Fogaras (a Thoma de Nádásd eidem cessae) ac in jus eatenus Regium introductus, et statutus fuerit nemine contradicente de anno

1535. Suppl. C. D. T. VI. p. 243—245.

Preste Districtulu Fagarasiului, numitu si Tiér'a Oltului, era domnu boieriulu Toma dela Nadasdei'a, dein comitatulu Hunedórei, cumnatulu lui Mailatu. Acesta cede domni'a preste acelu districtu lui Stefanu Mailatu, romanu dela Tientiari si Coman'a, precumu se scie si dein alte documente. Pe atunci Stefanu Mailatu era Voivodu, adeca Duce si capu alu Transilvaniei, cumu si comite alu secuiloru. Zapolya ii dete domni'a cu dreptu hereditariu preste fortarétia si preste totu districtulu Fagarasiului, la care mai apartienea si alte comune dein alte tienuturi. In acestu documentu Zapolya lauda multu

*) Citantur in appendice ad Historiam oppidi, et Ecclesiae Szaszvárosiensis, quam C. Jos. Kemény habet inter msta. sua historica in folio.

**) In relatione commissariorum Ferdinandeorum anni 1552 haec leguntur: „Joannes Rex donavit oppida Alvincz et Borberg Nicolao Lozárdy, qui ei coronam regiam tradidit.“

fidelitaea lui Mailatu si servitiile cele mari, pe care i le-a facutu acesta.*)

Capitulum Ecclesiae Albensis Transilvaniae, omnibus Christi fidelibus, praesentibus, et futuris, praesens scriptum visuris, salutem in omnium salvatore. Ut perennis Testimonii virtus fortuitis non corrumpatur casibus, sagax humanae conditionis industria adveniando statuit, ut ea quae aguntur in tempore, ne simul dilabantur, cum eodem Ltrum. patrocinio solidentur. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos Ltras. serenis. Ppis. et Domini Domini Joannis Dei Gratia Regis Hungariae, Dalmatiae, et Croatiae etc. Nobis praeceptoriae loquentes et directas, summa cum reverentia recepimus in haec verba:

„Joannes Dei Gratia etc. Fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae albensis Transilvaniae salutem et Gratiam! quod cum nos illi super Castro Fogaras nominato in Comitatu Albensi partium Regni nostri Transilvanar. adjacen. nec non totalibus oppido similiter Fogaras appellato, caeterisque Oppidis, Possessionibus, villis, praediis, et portionibus, quibuslibetque juribus possessionariis ad idem castrum de jure, et ab antiquo spectan. et pertinere debent. quocumque nomine vocitatis, tam in eodem alben. quam etiam alias ubilibet, et in quibuscunque Comitatus praedictarum partium ipsius Regni nostri Trann. existen. adjacentibusque, et habitis, simul cum cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet quovis nomine nuncupatis, fidei nostro Spectabili et magnifico Stephano Maylad de Szunyogszeg Vajvodae nostro Transilvaniae, et siculorum nostro Comiti, suisque haeredibus et posteritatibus universis modo et ordine, ac ex causis et rationibus, et in tenore earundem Ltrum. fassionalium expressis, mediantibus aliis Ltris. suis fassionalibus, sub sigillo ipsius Thomae Nádásdi in papiro patenter confectis, et infrascriptione manus ejusdem propriae signatis fecisse dignoscitur. Nostrum Regium consensum praeberimus benevolum pariter et assensum. Et nihilominus debitum habentes respectum ad praeclara fidelitiae, ac gratissima servitorum merita ipsius Vajvodae, quae ipse sacrae primum hujus Regni nostri Hungariae Coronae, et deinde nostrae pro locorum et temporum diversitate fideliter, integerrimaque constantia exhibuit et impendit, totum et omne

*) De aci in incolo se scie dein histori'a terei, cà Mailatu satulu de vanele sbuciumaturi si miserii ale lui Zapolya, érá mai alésu de supunerea lui la turci, a trecut cu totulu in partea lui Ferdinandu, si cu acésta fapta a sa dete indemnu la mai multí romani, boieri de ai terei, cà se tréca in partea casei de Habsburg, in care unele familii au si perseveratu pâna in dio'a de astadi. Dein contra, alte familii romanesci, dupa-ce s'au calvinitu, si dupace confessiunea calvinésca ajunse a fi cufundata cu nationalitatea magyara, de unde s'a si disu „kalvinista magyar vallás“, au perseveratu in opositiune cu cas'a Habsburg. Pe altii érási ii vedi cumpanindu-se si intorcédu mantel'a dein cátrau batea ventulu mai tare. Red.

ius nostrum Regium, si quod in praescripto Castro Fogaras, nec non totalibus Oppido Fogaras caeterisque oppidis, possessionibus etc. ad idem Castrum de jure, ut praefertur, et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, qualitercunque haberemus etc. simul cum cunctis utilitatibus etc. memorato Domino Vajvodae suisque haeredibus et posteritatibus universis, vigore aliarum Literarum nostrarum Donationalium superinde confectarum, contulerimus, velimusque eundem in Dominium eorundem per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci. Fidelitati igitur vestrae etc. (mandat ut dictus Vajvoda medio unius hominis capitularis, ac Mathaei de Dempsed, vel Michaelis Nemes de Hidvég, aut Benedicti Sykesd de Teremi in Fogaras statuatur) Datum Váradini in Festo B. Bartholomaei apost. anno Domini 1535. Regnorum vero nostrorum 9-0°

Nos igitur mandatis Domini nostri Regis Grat. per omnia, ut tenemur, obedire cupientes etc. (refert Capitulum stilo consveto, quod Stephanus Maylad in Dominium Terrae Fogaras et appertinentiarum, nec non juris Regii per Benedictum Sykesd de Teremi hominem Regium, ac honorabilem magistrum Georgium Rectorem capellae fidelium animarum, alias S. Spiritus dictae in porticu Ecclesiae albensis fundatae, nemine contradicente introductus et status fuerit, anno Domini supradicto 1535.) Venerabilibus Dominis Antonio Wrancio Praeposito absente, Ioanne Cantore, Gregorio Custode, et Joanne de Mindszent Decano aliisque Ecclesiae nostrae canonicis existent. in Dei Ecclesia jugiter et devote famulantibus.

Hae statutorio Relatoriae continentur in Transumto Capituli albensis anno 1540. ad requisitionem Stephani de Ibrau causarum Regalium Directoris expedito ex originali.

Hoc Transumtum anni 1540. exstat in Archivo Capit. alben. in Cista 5. Comitatus Albae fasc. 2. Nr. 21.

Transumtum vero hujus Transumti exstat in Archivo Fisci Regii Transilvanici fasc. 49. Lit. X. serie 29.

1536. Suppl. C. D. T. VI. p. 258.

Regele Ioanu Zapolya confirma privilegiulu datu de regele Uladislaui, in poterea caruia possessioniule abbatiloru (monasterie r. catholice) dela Agrisiu si dela Cártia, ale basericeloru dela Sibiiu si Segisiór'a, ale fortaretieloru Amnasiu (astadi in scaunulu Sibiiului) si Talmaciu, se fia si se remana scúteite de platirea impositeloru la unu locu cu contribuentii dein comitate, supusi aristocratiei feudalistice.

Feria 2. prox p. Dnicam. Invoc. Joannis I. confirmationales Privilegii per Uladislaum Regem super exemptione possessionum ad abbatias Egres et Kercz, praeterea ad Ecclesias Cibiniensem et Segesváriensem, ac Civitatem Brassoviensem pertinentium, nec non Possessionum Omlás et Talmács cum pertinentiis a dicatione, et connumeratione Cottensi exarati.

Orig. in Tabul. Natio. Saxonicae.

1536. App. D. Tr. T. VI.

Boieriulu romanu Ladislau Candeanu (Kendeffi) morindu, lasase si ese fetiori si trei fete cá heredi ai sei, carii caru cá se fia introdusi in possessiunea a trei comune dein districtulu Hatiegu, ceea ce se si intempla dein mandatulu Zapolya.*)

Joannes Doi Gratia Rex Hungariae, Croatiae, Dalmatiae etc. fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae albensis Transilvaniae, salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis fidelium nostrorum Egregiorum Gasparis, Balthasaris, Nicolai, Francisci, Joannis, et Michaelis Kendeffi filiorum, nec non Annae, Frasi-nae, et Barbarae filiarum egregii quondam Ladislai Kendeffi, qualiter ipsi in Dominium totalium portio-num possessionariarum in possessionibus Berekthe, Macho, et Plop vocatarum in Comitatu Hunyadiensi, districtu videlicet de HáczeK existen. habitarum, aequalium et directarum medietatum earundem possessionum, per nostrum et vestrum homines legitime vele introire. Super quo fidelitati vestrae harum seriae firmiter committimus, et mandamus; quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo praesente Joannes Borbatvizi de eadem Borbatviz, sive Franciscus Marsina de Reketye, vel Caspar Marsina de eadem, aliis absentibus homo noster ad facies praedictarum portionum possessionariarum etc. (reliqua juxta stilum solitum mandati statutorii) Datum Varadini in festo B. Elisabethae viduae anno Domini 1536.

L. S. Lecta.
appressi.

In dorso harum literarum de peracta statutione haec consignata leguntur. Executio facta est feria 3. ante festum Nicolai Eppi, Homo Regius Joannes de Borbátviz, Capitularis, altaris sti. Martini Eppi. Vicini et commetanei homines nobiles: Stephanus de Alsó-Szilvás, Náán de eadem, item providi Juon Rügyán in Brettye, Simeon Pythyka in eadem Brettye commorantes, ac alii et tribus diebus nullus contradictor apparuit.

Originale exstat in Arch. Capit. alb. Transilvaniae.

In Transumto Capitul. anni 1756. possidet Dominus Franciscus Kenderesy de Felső-Szálláspataka.

Mandatum Statutorium Stephani Maylad Vajvodae pro Fratre suo Demetrio Maylad super universis bonis Antonii Pethki.

1537. App. D. Tr. T. VI.

Stefanu Mailatu mai era inca totu voivodu alu Transilvaniei. Voivodii acestei tieri avea dreptu dein vechime de a face cá si regii, donatiuni, de si numai intre margini anumite. Unu boieriu de frunte, anume Antoniu Pethki, se facuse banditu (talchariu), éra prin acea crima a sa inferase honórea nobili-me. Mailatu voda confiscá averile lui Pethki si le doná fratelui seu bunu (germano), anume Dumitru Mailatu, pentru meritele lui.

*) Combina cu documentulu publicatu mai in susu la a. 1531, unde venu familiele Candea, Candresiu, Candeanulu.

Stephanus Maylad Wajvoda Transilvanus, et Sicularum Comes, nobilibus Ludovico et Paulo de Moha, Ladislao Rethen, Laurentio de Sárpatak, et Vitalio de Hejasfalva salutem et favorem! Cum nos debitum, ut decet respectum habentes ad praeclara Egregii Fratris germani nostri Demetrii Maylad servitiorum merita, quae ipse sacræ imprimis Regni Hungariae Coronae, ac deinde Matti. Regiae, Domino nostro Clementissimo, et post suam Mattem nobis quoque et huic Regno, cum omni fidelitate, et animi integerrima constantia, pro locorum, et temporum varietate exhibuit, et impendit. — Universa bona, et quaelibet jura possessionaria Antonii Pethk in his partibus Regni Transilvanis, ubivis, et in quibuscunque Comitatus exist. habit. quae ex eo, quod ipse Antonius Pethki immemor honoris nobilitatis suae, his praedictis diebus factum furti palam commississe, et per hoc praedicta universa bona, et jura possessionaria, ad eandem sacram Regni Hungariae Coronam, et consequenter Donationem jam facti Domini nostri Regis, et ex gratiosa annuentia suae Mattis in his partibus Regni Transilvaniae nobis usque certum numerum concessa, collationem nostram Vajvodalem, scite et legitime esse devoluta perhibentur, et redacta simul cum cunctis earum utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, sub suis veris metis, et antiquis exist. praemissis sic ut praefertur stantibus et se habentibus dederimus, donaverimus, et contulerimus etc. (mandat proinde juxta stilum consuetum, ut Demetrius Maylad in praemissis statuatur.) Datum in Bethlen tertio die festi circumcisionis Domini anno ejusdem 1537.

L. S.

appensi.

Originale exstat in Arch. Capit. alb. Transilvaniae.

Transumptum habetur in Arch. f. Reg. Trán. fasc. 49 Lit. X. serie 53.

1541. Suppl. C. D. T. VI. p. 345.

Imperatulu Ferdinandu I. cá rege alu Ungariae confirma privilegiale celoru „trei natuni“, cu scopu de a le castiga in partea sa.

In die conversionis B. Pauli apost. Ferdinandi I. assecutoriae super defendendis partibus Transilvanicis contra hostes tam externos, quam domesticos, de superque confirmandis libertatibus, et privilegiis trium nationum, nec non constituendis indigenis coronae Regni Hung. pro officialibus.

Orig. in Tabul. Nation. Saxonicae.

Copiam vidimatam submitit G. M. Kovachich Palatino.

1541. Suppl' C. D. T. VI. p. 345.

Petru Petroviciu, comite si comandante alu Timisiórei, indémna pe sasi, cá se remana credentiosi Isabellei, veduvei regine a lui Zapolya.

Feria 4. post Dom. Jud. Petri Petrovics Comi-

tis Temesiensis adhortatoriae, ut saxones in fidelitate Isabellae perseverent.

Orig. in Tabul. Nat. saxonicae.

1541. Suppl. C. D. T. VI. p. 346.

Documente despre romanii dein Resinariu, cá ei aru fi plaitu Sibiieniloru cincidiecimea.

Literae perhibentes Valachos vici Cibinio adsiti Resinar (olim Staedterdorf) Cibiniensibus quinquagesimam solvisse.

Exstant in Tabulario Nat. saxonicae teste Eder de Initiis saxonum p. 164.

(Va urma.)

Vechiulu Apulum si ruinele lui.

(Studiu archeologicu.)

Intr'o „Foisior'a“ a „Telegr. Rom.“ dein 1868 am fostu comunicatu prim'a data pucine notitie despre urmele si remasftiele vechiului Apulum (Alb'a Iuli'a de asta-di); inse dein lips'a cercetariloru corespunditorie si a consultarei scrieriloru, referitorie la obiectulu meu, pre cumu si dein nesuficientea essaurire a isvóreloru essistente, acele notitie au trebuitu se remana mance in multe privintie. Dara totuodata am promisú a completá la tempulu seu acele insemnari, seau chiaru si a le indreptá, dupa ce voiu fi facutu studiulu si cercetarile neincungiuratu necesarie.

Asta-di dupa 5 anni, in care tempu avui oca-siune a vidé cu ochii locurile si a rímá cu manile in acele locuri a le descrierei mele, precum si a frundiari si cetí in isvore, mie cunoscuté, referitorie la cercetarile facute de straini si ardeleni asupr'a acelorú locuri, me grabescu a continuá acele notitie, completate prin cercetarile facute pàna acum'a, si a pliní promisiunea facuta.

De sine se intiellege, cá neci prin minte nu mi-trece a afirmá, cá aceste cercetari aru fi dóra essaurite, ci cutediu a crede, cá prin ele numai voiu fi contribuitu cátu de pucinu, nu numai la escitarea indemnului Romaniloru d'a scrutá, studiá si cunosce cátu se póte maí bine vetrele, cálike si locurile lucrare, cultivate cu sudóre si destulu aperate cu sange de strabunii nostri, ci si la cunosccerea mai aprópe, a acelorú locuri, cari pre noi maí multu trebue se ne interessedie, de cátu pre altii.

Acestu studiu ilu-cere si pietatea, ce detorimu Romaniloru cá parintiloru nostri gloriosi, dara mai cu seama imperiosu se pretinde acést'a de la noi si pentru a inmúlti arme otielite, documente necontestabili, cu cari se potemu demustrá contrariloru roman'a nostra descendencia si se combatemu, se damu de minciuna malitiósele afirmatiuni si tendentiósele doctrine, ce inimicii parte dein reutate, parte dein studiu prea insuficiente respandescu cu vorb'a

si in scrieri, unele arvunite, asupr'a Romaniloru si a vechiei loru ereditati.

Deci serios'a studiere a anticitatiloru dein patri'a nóstra este prea folositória, trebuintósá. Inceputulu e cam greu, inse inceputulu trebue facutu, cu càtu mai curendu, cu atàtñ mai bine.

Ungurii si sassii dein Ardealu de multu si cu multe ne-au intrecutu si in aceast'a privintia, de si d. e. publicatiunile unui Kóváry dein Clusiu si a le neobositului archeologu si naturalistu Ackner, fostu preutu sasescu in Ardealu, nu cuprindu chiaru scrutári detaliate, speciali, ci mai numai enumerarea obiecteloru desgropate, si insemnarea inscriptiuniloru afflate pre unele table si are (altare) alle Penatiloru (diei de casa.)

Asemenea registru séu catalogu asupr'a anticitatiloru, transportate d'in Daci'a si Panoni'a, si acumulate in museulu de anticitati dein Vienn'a, a compusu si caval. Bauer, fostu custode la acelu museu.

Inse noi Romanii neci macaru atatu-a nu posedemu inca. Demnu de tóta atentiunea pàna acum'a in acestu ramu allu scientieloru este la noi, cesti deincece de Carpati, tratatulu Dlui T. Cipariu asupr'a tableloru cerate.

In an. 1864, candu Associatiunea transilvana a ttenutu Adunarea sa generala in Alb'a Iulia, D. Emiliu Rozoru a donatu Associatiunei unu tablou, pre care ellu insusiu a desemnatu fromosu mai multe are cu inscriptiunile loru, colonne si pedestale, cari tocmai atuncia jaceau desgropate si netransportate inca langa drumulu de tiera intre Portulu Muresiului si Alb'a Iuli'a. Acestu tablou, compusu cu scopu salutaru, negresítu va fi bine pastratu in bibliotec'a Associatiunei, seau se va affá in pulpitolu unuia deintre diligentii membri ai sectiunii competente, ceea ce este mai verosimilu. Si io am compusu unu astfelu de tablou, dein care unele desemnuri nu se afla intr'alu Dlui Rozoru, inse, parte fiindu cà si la mine e bine pastratu, parte fiindu cà nu e consultu a incarcá pre cine-va cu prea multu, fià chiaru membru sectiunei archeologice seau istorice, m'am resolutu a reservá acelu tablou pre tempuri mai favoritorie, candu nu va mai fi condamnatu a sufferi numai apesarea pulverei, ci va fi mai bine cautatu, vediutu si tratatu.

Urmele vechiului Apulum, dupa cum le aflamu astadi ni arreta, cà acestu orasiu a fostu in vechime ceea ce a fostu cetatea intarita, Alb'a Iuli'a, presenta pàna in dilele mai recente, adeca: chiai'a vâllei Muresiului de midilocu. Neci o minune, déca artea bellica a Romaniloru inca a conosciutu momentuosetatea si importantia acestui punctu strategicu eminent. Inse totu dein aceasta pusetiune a vechiului Apulum este de a se esplicá si starea ruinata, in care se afla urmele lui. Neci una invasiune, neci una imigratiune, neci una miscare nu se poté intemplá in Ardealu, fara cá tóte acestea se nu se attinga, mai multu seau mai pucinu, sè nu sguđuie, sè nu sub-

mine starea si pusetiunea acestui orasiu, odiniora estinsu si puternicu.

Una singura privire, aruncata asupr'a chartei acestei vâllei, ni va arétá, cà celu ce are in poterea sa punctulu, loculu fortificatu prin poteri miscatorie si nemiscatorie (séu mobile si imobile) a le Albei de astadi, acellu-a este domnulu acestei vâllei; braciiale sale armate potu usioru isola acésta valle, avendu in potestatea sa chiai'a pentru drumurile de la Sabesiu catra Teiusiu, Sant-Imbru si Ighiuu, cari tóta odata sunt liniile comunicatorie dein acésta vale cu partile nordice alle Ardealului.

Dupa cele prea pucine, ce sau desgropatu pàna acum'a deintr'o mica parte a ruineloru vechiului Apulum, nu se poté decide: cari si cate popóra seau invasiuni barbare au acceleratu succumberea, ruinarea acestui orasiu, pentru cà amintitele desgropári n'au adusu inca la lumin'a dñlei vre-o inscriptiune càtu de neinsemnata macaru, referitória la acésta cestiuna neresolvita; neci vre-o arma, vr'unu instrumentu, séu vre-o alta urma caracteristica, propria unei seau altei ginti, deintre popórele cari au facutu invasiunile vandalice; nu ne dau dorit'a deslucire.

Atatu-a inse este fàrà indoieia, cà invasiunile au fostu barbare, vandalice in celu mai chiaru intielesu alu cuventului. Prea probabilu este, cà invasiunile au fostu numeróse, cari s'au isbitu si de murii Apulului. Éra cà Apulum a existatu neruinatu, chiaru si dupa stramutarea legiuniloru preste Danubiu prin Aurelianu, este adeveru nedisputatu, ceea ce se vede din duoe inscriptiuni alle anului, de pre duoe are bine conservate.

Asemenea neci estensiunea vechiului Apulum nu se poté astadi inca determina positivu. Daca estremele ei margini au fostu periferia pre care se afla si acum'a urme numeroase, atunci orasiulu a fostu fàrà indoiala, de unu cuprinsu fórte mare, cà-ci urme am aflu de la predealurile muntiloru appusenii pàna la tiermurii Muresiului de astadi: adeca de la una margine a vâllei Muresiului pàna la cealalta, si de la Chisiufalàu (Satulu micu) pàna la podulu celu mare de preste Muresiu intre Portulu Muresiului si Órd'a-inferiora astufeliu, in càtu pe territoriulu vechiului Apulum se vede cà asta-di sunt 5 comune, anume: orasiulu si cetatea fortificata Alb'a Iuli'a (Karlsburg numitu dupa imperatorele austriacu Carolu allu VI-lea, care a dispusu radicalea renovare a acestei cetati), satele Chisiufalàu, Portulu-Muresiului si Órd'a-inferiora.

Inse aceste urme, pre cum le descoperimu acum'a, poté cà aruncate, poté cà chiaru dislocate prin diversele si necunoscutele evenimente ale seculiloru, usioru aru poté duce in erróre presupusetiunile si deductiunile scrutatoriloru in privintia detiermurirei estensiunei orasiului. A negá aceasta estensiune assemene este greu, daca scimu, cà orasiiele vechiloru Romani n'au fostu numai unu complexu de edificie gramadite pre unu locu anumitu; ci plantarea de

gradine frumóse si estinse, construirea de diverse scalde, provédute cu tóte apertinentiele necesare, redicarea de ville numeróse, fundarea locurilor, cam-purilor, pietieloru publice, a diverselorú foruri pen-tru adunările, consultatiunile. séu jocurile publice, era un'a d'ntre datinele de multu trecute in viet'i'a lorú sociala. Tóte aceste au avutu lipsa de multu locu, de estinsu spatiu. Apoi nu credu, cà cine-va ar poté cu temeiu afirmá, cà prin stranutarea stra-bunilorú nostri dein provinciele romane in Daci'a, acésta datina nationala inca s'ar fi stinsu in sangele si anim'a lorú.

(Va urma.)

Nr. 94—1874.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a lunaria a comitetului asociat, trans. tienuta in 12. Maiu c. n. 1874 sub presidiulu dlui v. presied. Iac. Bologa, fiendu de facia domnii membrii E. Macellariu, P. Dunc'a, I. Hannia, V. Romanu, I. V. Rusu si I. Cretiu.

§ 37. Se presentéza conspectulu cassei, despre perceptiunile si erogatiunile asoc. dela siedinti'a comitetului dein 3. Martiu a. c. pana la siedinti'a presente. Dein acelu conspectu resulta, cumu-cà in restemplu numitu, s'au incassatu 487 fl. 50¹/₂ cr. si s'au erogatu 442 fl. 48 cr. (Nr. prot. ag. 92, 1874.)

Spre scientia.

§ 38. Se presentéza conspectulu cassei, despre starea fondului academiei pre tempulu acestei siedintie. Dein numitulu conspectu resulta, cumu-cà fondulu academiei are de presente in proprietatea sa 11.904 fl. 76¹/₂ cr. (Nr. prot. 93, 1874.)

Spre scientia.

§ 39. In nexu cu conspectulu cassei de sub § 37 se raportéza in specialu despre banii incursi la fondulu asoc., si anume:

a) cà procente obvenitórie cu 1. Aprile a. c. dupa couponii obligatiunilorú de statu in argintu 29 fl. 40 cr. (Nr. 68, 1874);

b) cà procente obvenitórie cu 1. Aprile a. c. dupa couponii dela prioritatile drumului de feru 137 fl. 80 cr. Nr. 70, 1874);

c) cà procente obvenitórie cu 1. Maiu a. c. dupa couponii obligatiunilorú urb. unguresci 43 fl. 93¹/₂ cr. (Nr. 85, 1874);

d) cà procente obvenitórie cu 1. Maiu a. c. dupa couponii obligatiunilorú de statu si de loteria 33 fl. 30 cr. (Nr. 86, 1874);

e) cà prócente obvenitórie cu 1. Maiu a. c. dupa couponii obligatiunilorú urb. de Bucovin'a 23 fl. 60 cr. (Nr. 91, 1874);

f) dela dn. profes. gimn. in Blasiu, Alesandru Gram'a, s'au incassatu rat'a II. si a III. dein sum'a de 200 fl., ce are de a o recompensá asoc. cu 90 fl. (Nr. 50 si 88, 1874);

g) cà tacsá de membru ord. au incursu 5 fl. (Nr. 79, 1874);

h) cà prenumeratiune la Transilvani'a au incursu 2 galbeni si 13 fl. (Nr. 51, 56, 57, 62, 72 si 79, 1874.)

Se iea spre scientia.

§ 40. In nexu cu conspectulu cassei despre starea fondului academiei de sub § 38 se raportéza, cumu-cà la numitulu fondu au incursu cà procente obvenitórie cu 1. Aprile a. c. dupa couponii obligatiunilorú de statu in argintu 10 fl. 50 cr. (Nr. 68, 1874.)

Spre scientia.

§ 41. Se presentéza doue documente, prin care se constatéza, cumu-cà celi 2 galbeni de sub § 39 lit. h. s'au schimbaru in bancnote de v. austr. cu 10 fl. 30 cr., ér argentulu de sub §§ 39 si 40 s'au schimbatu cu bancnote in suma de 41 fl. 34 cr. (Nr. 69 si 87, 1874.)

Spre scientia.

§ 42. Se presentéza testimoniale despre progressulu facutu in studia pre sem. I. an. scol. 187³/₄ dela urmatorii stipendiati:

a) dela Adamu Sirlincanu, stud. in VIII. clasa gimnasiale la Blasiu, cu calculu generale de „eminentia;“

b) dela Ioanu Butnariu, stud. de VIII. clasa gimnasiale in Blasiu, cu calculu generale de „prim'a.“

Se iea spre scientia.

§ 43. Dn. proprietariu si directoriu alu despartiem-tului cerc. (XVII.) din Reghinulu sasescu, Ioane P. Maioru sub datulu 15. Aprile a. c. asterne protocolulu adunarei generale cercuale constituante dein ³/₁₄ Aprile a. c.

Dein amentitulu protocolu se vede, cumu-cà respectiv'a adunare constituante, intre altele, s'au ocupatu cu urmátóriele lucruri:

a) S'au alesu membrii subcomitetului in persónele urmatorilorú domni: Ioane P. Maioru, directoriu, Mich. Orbonasiu, Mich. Crisianu, Ios. Brancovanu, Ios. Fincu, Marcu Cetatianu, Georgie Sceopulu, Nic. Marinoviciu, Ioanu Muresianu, Ioane Urzica, Ioane Urziceanu, Ioane Auranu si Ioane Spiru.

b) S'au alesu câteva comisiuni cu misiunea de a lucrá pentru incuragiarea tenerimei romane la imbracisiera comerciului si a' industriei, cumu si de asiu procurá informatiuni si date autentice despre numerulu industriarilorú si comerciantilorú romani, despre pruncii, carii frecuentéza scólele popularie regulatu, cumu si despre scolarii romani, dein respectivulu despartiemtu, carii studiéza pre la scólele normali, reali, gimnasiali si universitati.

c) Dn. I. Muresianu a tienutu un'a dissertatiu nedespre necesitatea si detorinti'a fia-carui romanu, de a'si aplecá copii la comerciu si industria.

d) Se constatéza, cumu-cà cu ocasiunea acelei adunari, s'au inscristu 59 membrii ord. si 29 membrii ajut. In fine:

e) Se defige loculú adunarei cercuali viitórie la Borszék.

(Nr. prot. ag. 78, 1874.)
Se decide a se rescrie respectivei directiuni, cumu-cà lucrurile adunarei cerc. constituante, se ieau spre cea mai placuta scientia, si se esprimu eece mai calduróse recunoscintie, atátu domnului directoriu, carele a datu noue dovedi de inflacaratulu seu zelu facia cu promovarea afacerilorú acestei asoc. relative la cultur'a poporului, cumu si in generalu domnilorú inteligenti, si membrii acelei adunari

carii petrunsi de binele poporului, si-au indreptatu atentiunea spre promovarea diverselor rãmuri de cultura poporale.

Subcomitetulu alesu in persónele indigitate se aproba cu observarea, cá celi 6 membrii dein urma se se considere cá suplenti.

Dn. disserente I. Muresianu se se poftésca asi tramite disertatiunea sa spre publicare in organulu asoc.; in fine:

Subcomitetulu resp. se se poftésca a tramite încóce tacele de membrii incurse cu ocasiunea adunarei, cá astu-feliu membriloru ordinari noui, se li-se póta espedá respectivele diplome, ér membriloru ajutatori, se li-se estradea decrete dein partea subcomitetului, conformu § 8 dein regulamentu.

§ 44. Directiunea despart. cerc. alu Albei-Iulie (VIII) asterne protocolulu adunarei cerc. dein 6. Iuliu 1873 (publ. aici in 29. Aprile a. a.)

Dein cestiunatul protocolu, intre alte afaceri curente, resulta urmatóriele:

a) S'au preliminaru bugetulu despartiment. cu 20 fl.

b) S'au emisu provocare cátra agenturile comunali, cá acele, se raporteze despre activitatea loru, in fia-care patrariu de anu.

c) D. actuariu al' despart. Rubinu Patiti'a a tienutu dissertatiune despre inbunatatirea starei materiale a poporulu; romanu si despre midilócele conducátorie la acelu scopu.

d) Cá s'au incassatu tace de membrii ord. si oferte si s'au tramesu incoce sub dto 4. Octobre 1873 59 fl. 10 cr. v. a. (Nr. prot. 222, 1873.)

e) in fine s'a defiptu locul adunarei cercuale viitórie la Muresiu-Uiór'a. (Nr. prot. ag. 81, 1874.)

Amentitele lucrari de sub b, c, si d, se iau spre placuta scientia; bugetulu de sub a) se aproba, si D. disserente de sub d), se se poftesca a'si tramite disertatiunea sa, spre publicare in fói'a asoc.

§ 45. Secret. II. perlege un'a scrisória cu datulu 28. Aprilie a. c. a dlui secret. I. G. Baritiu de urmatotiulu coprensu: Dupace numitulu domnu areta necesitatea de a se culege documente istorice dein diferite perióde si mai alesu dela 1848-1860, cere a se informá, deca aru fi seau nu, posibilu, cá se se decopiedie documente dein archivulu natiunei sasesci si alu comandai generale; opineza cá asoc. se voteze premii pentru traducerea pre limb'a romana a regulamentului militariu, cum si pentru cea mai buna gramatica germano-romana, premiu pentru celi mai buni ostasi studenti dein scólele regimentelor, ce se completeza dein Transivani'a, seau óresi-care stipendiu pentru elevii de natiunalitatea romana dela vre-o scóla militaria seau alte asemene. In fine, cere a i se asemná un'a anticipatiune de 200 fl. pentru supportarea ulterioriloru spese ale edarei foiei asoc. (Nr. prot. ag. 82, 1874.)

Comitetulu considerandu importanti'a cestiuniloru sulevate in amentit'a scrisória a dlui secret. I., decide, cá aceeas; se le predea spre studiare unei comisiuni, cu insarcinarea de a raportá in un'a dein siedintiele proprie ale aceluia.

De membrii ai acelei comisiuni se alegu domnii: E Macellariu, Bar. Ursu, I. Hannia, Vis. Romanu si I. V. Rusu. Éru anticipatiunea de 200 fl. se se asemneze la cass'a asoc.

§ 46. D. secret. Magistr. in Oresthia, Ales. Claudiu

Vladu, in urm'a insarcinarii acestui comitetu dein 30. Decembre 1873 Nr. 294, in caus'a datoriei de 100 fl., ce Simeonu Popoviciu parochu in Beriu, o are la Ilisie Lazaroiu dein Oresthior'a de susu, si pre care a cedat'o in favórea fondului asoc. raporteza, cumcá, dupace numitulu debitoriu pentru mai multe datorii i s'a vendutu pre calea esecutiunei, tóta averea misicatória si nemisicatória, pretens'a datoriacum nu se pote esecutá. (Nr. 83, 1874.)

Se decide: cá numitulu Simeonu Popoviciu se se incunoscientieze despre nepossibilitatea incassarii datoriei sale dela debitorulu Ilisie Lazaroiu, si totu-odata conformu dechiaratiunei sale espresa in scrisóri'a de pres. 30. Decembre 1873, se se poftésca cá se incerce dsa, esecutarea datoriei dein cestiune.

§ 47. Tenerulu stipendiatu alu asoc. Pinteá Ternaveanu ascultariu de silvicultura la Mariabrunn, cere a i se conferi unu ajutoriu de 60 fl. sub ori-ce conditiuni, pentru de a poté participá la excursiunile scientifice, facunde in ver'a anului curente, in diverse regiuni, in interesulu perfectiunarii sale in studiulu silviculturii. (Nr. 84, 1874.)

Se decide: a i se acordá ajutoriulu corentu de 60. fl. inse pre langa aceea conditiune, cá prein actu formale, se se deoblege cumca, in restempu de 3 ani, va refundá la asoc. numit'a suma.

§ 48. D. Antoniu Schiau presedintele arangiatoriu pentru primirea membriloru asoc. la adunarea gen. tienenda pentru anulu curente in opidulu Dev'a, in urm'a provocarii comitetului dein 17. Aprilie a. c. Nr. 75, rescrie, cumca amesuratu impregiurariloru locali, celu mai oportunu terminu pentru tienera adunarei gen. ar fi adou'a luni dein lun'a lui Augustu a. c. adeca: 10. Augustu st. n. 1874.

Conformu amentitei scrisori, se defige terminulu pentru tienera adunarei gen. a asoc. pre an. cur. 1874 pre 10. Augustu st. flou in oppidulu Dev'a, si respectivulu comitetu arangiatoriu este de a se incunoscientiá despre acé'st'a, fara de amanare.

§ 49. Dn. bibliotecariu I. Cretiu presentéza unu contu despre 13 fl. 85 cr. cá pretiulu legarei unoru carti dein bibliotec'a asoc.

Se asemnéza la cass'a asoc. esolvirea resp. contu, dein sum'a preliminaru pentru trebuintiele bibliotecii.

§ 50. Comisiunea esmisa in caus'a esaminarii regulamentului pentru infrenarea dela beuturi spirituóse, subster-nutu dein partea subcomitetului despart. cerc. alu Brasiovului (I), prin referentele seu, dn. Vis. Romanu, raportéza in obiectulu dein cestiune, si totu-odata propune: cá resp. subcomitetu se i se esprime recunoscientia si lauda pentru zelulu si nisuinti'a dovedite in interesulu sterpirei vitiului de beuturi spirituóse, demoralisatórie de poporu, si totu-odata respectivulu operatu se se remitta, pre langa aceea indrumare, cá aceluia se nu i se dea facia de reuniune de sene statatória, ci se se faca un'a sectiune a despartimentului respectivu, prin urmare, dispositiunile coprense in regulamentul dein cestiune, suntu de a se modificá si conformá in sensulu acela, cá se consune pre deplinu cu determinatiunile dein statutele si regulamentul asoc.

Propunerea se primesce si se redica la valórea de con-clusu.

§ 51. Se presentéza unu esemplariu dein Revist'a contemporana. Anulu II. Nr. 4. Ed. Bucuresci 1874, daruitu de redactiunea resp. pre sém'a bibliotecei asoc.

Se primesce pre langa expresiunea recunoscientiei protocolarie, si se transpune dlui bibliotecariu, spre a se petrece in registrulu cartiloru asoc.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede domniloru membrii: Dunc'a, Macellariu si Hannia.

Sibiiu, datulu cá mai susu.

Iacobu Bologa mp. I. V. Rusu mp.
vicepresiedinte. secret. II.

S'au cetitu si verificatu, Sibiiu 13. Maiu 1874.

E. Macellariu mp. P. Dunc'a mp. I. Hannia mp.

Ad Nr. 94—1874.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. pre tempulu dela 16. Aprile a. c. pana la siedinti'a lunaria a comitet. asoc. dein 12. Maiu a. c.

1) Dela institutul de creditu si economii „Albin'a“ cá ofertu pentru fondulu asoc. s'au primitu 100 fl.

2) Dela dn. prefectu dominalu in Cricau, Greg. Mezei tacs'a de membru ord. pre 187³/₄ 5 fr.

Sibiiu 12. Maiu 1874.

Dela secret. asoc. trans.

CONVOCARE.

Dein partea subscrisului comitetu cercuale se convóca adunarea generale pentru despartimentulu VIII. de Alb'a-Iuli'a alu asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu in opidulu Uiór'a (Maros-Ujvár) pre 7. Iuniu 1874 st. n., la care toti membrii acestui despartimentu suntu invitati a luá parte.

Dein siedinti'a comitetului cerc. tienuta in Alb'a-Iuli'a in 3. Maiu 1874.

Alesandru Tordasianu,
directore.

Rubinu Patitia,
actuariu.

Bibliografia.

(Carti militare). Pentru acei lectori ai nostrii, carii se ocupa cu artea si cu scienti'a militaria, séu incaí se interessédia si de acésta ramura a literaturiei nóstre, anuntiamú existenti'a urmatórieloru opuri, care au esitu in limb'a nóstra, mai alesu in Munteni'a, cá de 40 de ani incóce.

Regulamentulu ostasiescu, prelucratu dupa celu rusescu sub guberniulu provisoriu alu comitelui Kiseleff, pre candu s'a reinfientiatu unu simbure de armata romanésca, pedestrime, calarime, altieria, sub comand'a lui Alexandru Dim. Ghica, cu rangulu vechiu de mare spatariu. Formatu 4°. Se mai afla exemplarie numai la câte unu particulariu.

Colonelu Voinescu. Istori'a artei militare, dupa Rocquancourt. Bucuresci.

Majoru I. E. Florescu. — Teori'a darií la semnu. Bucuresci Tipografi'a Carcaleki 1845.

Libretul oficerilor de semi-plutóne din arm'a infanteriei.

Radu Mihai. Instructie asupra tragerei in tienta cu pusci ghintuite.

Planurile ostasiescului regulament pentru frontul cavaleriei. Invatiatur'a escadronului. Bucuresci. Tipografia Eliade si Bilitiu.

Reglementu militariu pentru ostirea Moldovei, slujba de garnisonu. Iasi 1845.

Polcovnicul Banov. — Reguli de numirea partilor puscei. Tipografi'a Carcaleki 1846.

Colonel I. Voinescu. — Povatiuirea comandiriloru de róta, tradusu din rusesse. Bucuresci Tipografi'a Rosetti et Vinterhalder, 1851.

Capitanu A. Macedonschi. — Reglement ostasesc. Esercitiul de batalion. Bucuresci. Imprimari'a Rosetti si Vinterhalder, 1851.

Capitan A. Macedonschi. — Supliment la scóla recrutilor de pedestrime. Bucuresci 1851. Tipografi'a Rosetti si Vinterhalder.

Polcovnicul Panoschi. — Notitii din esercitiul de linia. Bucuresci. Tipografi'a Colegiului national, 1852.

Macedonschi (capitan) A. D. Instructia pentru inpuscarea la tienta, tradusa din rusesse si adaugita cu note deslusitóre. Bucuresci, 1852.

Povatiuirea siefilor de garda. Bucuresci. Tipografia Nifon Mitropolitul, 1856.

Capitanu Macoveiu. Slujb'a frontului de artileria, tradusu din rusesse. Bucuresci. Tipografi'a colegiului national, 1852.

Dr. Iacob Cihac. — Manual pentru invetiatur'a soldatilor din campani'a sanitara, a Óstei-Moldo-Romane. Iasi. Tipografia institului Albinei, 1859.

Pencovici, oficerii de statu-majoru. Recrutarea. Esplicarea legei. Bucuresci. Imprimari'a ministeriului de resbelu 1862.

Serviciul trupelor in campania. Bucuresci, 1862.

Sublocotenentu Dimitrescu. — Cursu elementariu de fortificatia passagiera. Bucuresci. Imprimari'a Ulrich, 1863.

Pinette. — Scóla tiraliorilor, sau maniarea bationetei. Bucuresci, 1860.

Ordonantia asupra instructiei gimnastice prin corpuri. Partea I-a. Bucuresci, 1863.

Von Miller. (Traductiune. Balaban.) — Tactic'a celor 3 arme. Bucuresci. Imprimari'a Vafdescu, 1864.

Reglementul batalióneloru de venatori:

Partea I-a scóla de soldatu si plutonu, instructiunea tirailioriloru.

Partea II-a scóla de batalionu. Bucuresci. Imprimeri'a ministrului de resbel, 1863.

Instructii pentru serviciul si evolutiile de infanteria. Partea II-a. Scóla de batalion. Bucuresci. Imprimari'a ministrului de resbel, 1865.

Tragerea in tianta pentru batali6nele de venatori. Bucuresci. Imprimeri'a ministrulu de resbelu, 1863.

Livretu de comandi pentru evolutiile de linia ale trupelor de infanterie. Bucuresci. Imprimari'a ministeriului de resbel, 1863.

Bacaloglu D. (capitanu) si Comaneanu Achille (locot.) Bibliotec'a oficerilor de t6te armele de linia, divisata in 4 parti. Bucuresci. 1868.

Carally (capitanu). Manualul recun6sgerilor militare in ceea ce priveste pe oficeri si suboficeri de infanteria si cavaleria. Bucuresci. 1868.

Conferintia asupra manevrelor de infanteria. Bucuresci, 1868. Partea II-a.

Regulamentu asupra manevreloru si evolutiiloru mai multoru baterii inhamate, de tunuri de 4 ghintuite, de campu. Titlulu II-lea. Evolutii de baterii. Bucuresci. Imprimari'a ministeriului de resbel 1864.

Sc6la reglementara de geniu. Caietu de instructiune practica. Sc6la de saperi. Bucuresci, 1868.

Idem sc6la de poduri.

Regulamentu asupra instructiunii trupeloru de geniu. Bucuresci, 1868.

Sc6la de fortificatia passagiera, 1870.

Codice penale ostasesca cu procedur'a ei. Iassi, 1871.

Taber'a de la Furceni pe Seretu. Ministru de resbelu 1870.

Brealmont. Fortificatia improvisata, tradusa din limb'a francesa de majoru Voinescu. Bucuresci, 1872.

Capitanu A. Budisteanu. — Extractu din inalt'a ordonantia de la 21. Augustu 1862. asupra serviciului armatelor din campania pentru suboficeri si corporali.

Moroy capitan. Istori'a infanteriei. Bucuresci, 1871.

Elemente teoretice asupra serviciului in campania la instructi'a oficeriloru, suboficeriloru si corporalilor de cavaleria. Tradusu din nemtiesce de major Schina. Bucuresci, 1872.

Capitanu A. Angelescu. — Cursu elementaru de Balistica. Bucuresci. Imprimaria minist. de resbel.

Dumitrescu. Instructia asupra constructiei si intretinerii armei Peabody.

I6nu Vasiliu. Cursu de poduri militare. Bucuresci, 1873.

Correspondenti'a Redactiunii.

In cele patru septemani, pre c6tu redactoriulu absent6 dein patri'a sa, incursera la redactiune mai multe corespondentie, deintre care la unele se p6te d6 raspunsu indata acilea, altele inse pentru importanti'a coprensului lor, voru a fi raspunse pe alta cale. Pentru amebel6 casuri adevेरimu receperea urmat6rielor:

Nasaudu, 20. Aprile. Chiaru si vi6ti'a privata si sociale a fostu in t6te tempurile, este si astadi influentiata f6rte multu de conjuncturele politice, de administratiunea po-

litica si judiciaria, de patriotismulu celu locale, egoisticu, precumu este avari'ti'a. — La restulu scris6rei prin posta.

Buda-Pestea, 1. Maiu. Exemplariile Transilvaniei se transmitu pe fiacare anu regulatu la bibliotec'a Asociatiunii in Sibiu, de unde apoi se vendu; la redactiune remainu numai c6te 3—4 ex., care se dau de acilea. Dein an. I. 1868 s'au trecut mai t6te exemplariile. Pentru celelalte Comitetulu DV. se p6te adres6 la O. Comitetu in Sibiu. In c6tu pentru alte carti, donatiunea depinde firesce dela volienti'a fiacarui auctoriu, traducatoriulu, editoriu s. a. Redactoriulu Trans. a midiulocitu de 6 ani inc6ce dela tipografi'a statului, si dela mai multi particulari c6te 12 exemplaria pentru 12 institute si bibliotece dein marele principatu alu Transilvaniei, precumu ddnii redactori dela Albin'a si Federatiunea midiulocira totu at6tea pentru alte institute dein Banatu si Ungari'a. Dara asia ceva nu se p6te astepta dela toti auctorii si traductorii, deintre carii cei mai multi simtu si ei lips'a de ajutoriu dein partea publicului, c6ci se cufunda in spese, pe care nu le mai scotu nici-odata.

La unele institute cartile se conserva tocma precumu spuneti DV., reu si forte reu.

Cathalogulu dlui Iarcu vi s'a transmisu.

Clusiu, 6. Maiu. Primitu. Va urma. In cercetarile ulterio6re dorimu rezultatele cele mai eficaci in interessulu adevेरului.

Doclinu, in Banatu, 11. Maiu. Dictionariulu germano-romanu ce cautati, lipsesce de multu; si fiendu c6 se cere dein mai multe parti, speramu c6 va esi alta editiune, prelucrata cu totul.

Blasiu, 4. Maiu. Multiamita de aducere-amente.

Lipova, 1. Maiu. Ilu veti primi de a dreptulu dela comisiunea lexicografica.

Vien'a, 15. Maiu. Romani'a juna. Numai dein unulu mai avemu.

Sibiu, 13. et 16. Maiu. Va urma raspunsu meritoriu.

Oraviti'a, 17. Maiu Ce nu lipsesce, veti primi c6tu mai curendu.

Campulungu (in Romani'a), 10. Maiu. Cestiunea s'au amanatu, nu s'a decisu. Ne vomu revedea.

Turd'a-Petridu, 22. Maiu. 5 fl. 30 cr. primiti. Voru fi trecuti la locul lor.

Prea adevेरatu; inse si in Ungari'a merge totu asia. Sc6la aspra, brutale; a fostu inse necessaria, pentru c6 se ne inveti mente.

In cestiune de economi'a viteloru. Lauda desierta si ridicula ungur6sca, a voli se si formuledie drepturi historice inca si dela numele care se dau boiloru, Csendes, Rendes, Pajkos, Csinos etc. Mai antaiu, c6 romanii in cele mai multe regiuni ale Daciei nu dau boiloru nici-unu nume, nu le facu acea hon6re, ci le dicu: cea bou, ho bou, hai bou, 6ra vaciloru le dau femeile nume diverse, f6rte vechi si f6rte usitate, precumu: Lunaia, Joiana, Mandraia, Simbole, Padur6na, Florica, Balaia, Cornuta etc. Europenii dau cailoru si caniloru multime de nume latine; de acolo inse nu se p6te deduce, c6 t6ta lumea ar fi invetiatu se amble cu cai si cu cani totu numai dela romanii antici si dela italianii. Tocma asia, romanii potu da boiloru, d6ca voru vrea, ori-ce nume le va placea, si bene voru face, d6ca voru extermina numele straine, furisiate in economia lor.

Despre numele locuriloru si ale comunelor, se p6te ved6 discursulu academicu, publicatu in „Transilvani'a“ dein a. 1872. Nr. 1—2.

Pentru coprinsulu telegrameloru venite t6te in 5. Maiu (23. Aprile) dela Buda-Pestea, Sibiu, Lugosiu, Nasaudu subscrisu de 36 domni si d6mne, Nasaudu, O., Gherl'a, cumu si alu bileteloru dein locu, redactoriulu multiamesce cu t6ta caldur'a 6nimei sale pentru aducerea-amente.